

اینکه سرانجام آیت‌الله رئیسی خود وارد میدان شد.

اقناع افکار عمومی از سوی رئیس جمهور

دولت سیزدهم در ابتدای شهریورماه فعالیت خود را آغاز کرد و در حالی که هنوز شاکله دولت به طور کامل شکل نگرفته بود، هجمه‌ها، با کلیدواژه انتصابات فامیلی دولت را هدف گرفت، شدت هجمه‌ها به گونه‌ای شد که سرانجام خود رئیس‌جمهور برای اقناع و اطمینان بخشی به افکار عمومی وارد میدان شد. آیت‌الله رئیسی ۱۳ آبان ۱۴۰۰ در جلسه هیأت دولت، با بیان اینکه بسترها و زمینه‌های فساد کم و بیش در همه دستگاه‌ها وجود دارد، یکی از زمینه‌های بروز فساد را موضوع به کارگیری نیروی انسانی دانست و خطاب به اعضای دولت تأکید کرد: «در جذب نیرو باید صرفاً بر کارآمدی و صلاحیت‌های قانونی و شرعی تمرکز کرد و به همکاران خودمان نیز تأکید کنیم که از به کارگیری افراد به صرف آشنایی و رفاقت و بدون توجه به شایستگی‌ها خودداری کنند.» رئیس‌جمهور اضافه کرد: «در جاهایی که فضا سازی نسبت به انتصابات رخ می‌دهد، اگر این فضا سازی‌ها صحیح نیست، از عملکرد خودتان دفاع کنید، اما توجه داشته باشید که شایسته‌سالاری در دولت سیزدهم صرفاً یک شعار نیست، بلکه بستر و مبنای کار است و اگر انتقادات به یک عملکرد یا انتصاب شما صحیح است، باید سریعاً اصلاح کنید.»

آیت‌الله رئیسی در اینجا از عبارت «فضا سازی» به دربار مسئله انتصابات استفاده کرد و در ادامه از هیأت وزیران خواست در مقام دفاع از عملکرد خود و کلیت دولت برآیند و به این فضا سازی‌ها پاسخ دهند. هر چند رئیس‌جمهور در این مرحله مطلق انگاری نکرد و فرض کوچکی را هم مطرح کرد که «اگر انتقادات به یک عملکرد یا انتصاب شما صحیح است، باید سریعاً اصلاح

نفت برای جلوگیری از هرگونه شائبه یا شایعه‌ای، اساساً استخدام‌های جدید در این وزارتخانه براساس آزمون مورد اشاره را متوقف کرد.

بعد از وزارت نفت، نوبت به وزارت جهاد کشاورزی رسید، این بار گویا خبر سازی از درون این وزارتخانه آب می‌خورد. به این ترتیب که نامه‌ای ادعایی از سوی جمعی از کارکنان وزارت جهاد کشاورزی منتشر شد که در آن از انتصاب سه تن از برادران همسر وزیر در سمت‌های کلیدی این وزارتخانه خبر می‌داد! روابط عمومی وزارت جهاد بلافاصله این دروغ را جواب داد و اعلام کرد که هیچ یک از دستیاران یا مشاوران وزیر، نسبت خانوادگی با وی ندارند، هر چند بر این مسئله تأکید شد که صرفاً انتصاب رئیس مرکز حراست که از اشخاص مورد اعتماد وزیر بوده که این انتصاب نیز پس از اخذ تأیید و استعلام نهادهای ذی‌صلاح صورت گرفته است.

سلسله ادعاها از این دست، از وزارتخانه‌ای به وزارتخانه دیگر ادامه یافت و تکرار شد. پس از وزارت جهاد کشاورزی، خبری، باز هم در شبکه‌های اجتماعی منتشر شد که این بار، در وزارت بهداشت یک انتصاب فامیلی دیگر رخ داده و داماد وزیر، در دفتر وزیر مشغول به کار شده است. وزارت صمت، هدف بعدی خبر سازی بود و این‌طور ادعا شد که سیدرضا فاطمی امین، وزیر صمت برادر همسر خود را به ریاست فولاد مبارکه منصوب کرده است. بعد از اینکه روابط عمومی این وزارتخانه‌ها این خبر سازی‌ها را تکذیب کرد، نوبت به بانک مرکزی رسید، با این تفاوت که مدعی شدند این بار نه یک داماد وزیر یا رئیس کل بانک مرکزی، بلکه داماد یک شخصیت سیاسی اصولگرا به‌عنوان معاون اداری مالی بانک مرکزی منصوب شده است. همه این ادعاها یکی پس از دیگری تکذیب شد، اما طبیعتاً کسانی که دل به این شایعات و خبر سازی‌ها داده بودند یا اینکه به آنها بسامد می‌دادند، طبیعتاً چندان گوش شنوایی برای این تکذیب‌ها نداشتند تا

هم این هست که اجرای عدالت یک مشکلاتی همراه با خودش دارد. آمادگی داریم برای اینکه هم خودمان را و هم امکانات خودمان را هزینه کنیم برای اینکه عدالت اجرا شود. اساس تحول در دولت را می‌تواند اجرای عدالت شکل بدهد و بعد خواهید دید شیعه و سنی، روستایی و شهری و نخبه اجتماعی همه راضی خواهند بود.»

به نظر می‌رسد مسئله معجولی به نام انتصابات فامیلی، یکی از هزینه‌ها و مشکلاتی بود که برخی بر سر راه عدالت خواهی دولت ایجاد کردند، معضلی تا شاید بتوانند فرایند شایسته سالاری به‌عنوان یکی از ارکان پروژه عدالت محوری را، از حیز ارتفاع ساقط یا دست‌کم، اصل این مسئله را نزد افکار عمومی ملوث کنند.

ادعاهایی که تکذیب شد

تقریباً همه ادعاها درباره انتصابات فامیلی، نخست در شبکه‌های اجتماعی مطرح شد و سرریز این شبکه‌ها بود که به سایر حوزه‌های رسانه‌ای و سیاسی وارد می‌شد. استفاده از این شبکه‌های اجتماعی برای خبر سازی علیه دولت، لزوماً به معنای افزایش وزن و تأثیر این شبکه‌ها نیست، بلکه می‌تواند نشان دهنده تغییر رویکرد خبر سازان از اقدامات عیان به رویکردهای پنهان و اقدامی برای پوشاندن چهره طراحان اصلی باشد. به هر رو، نخستین ادعا درباره انتصاب‌های فامیلی درباره وزارت نفت مطرح شد که طبیعتاً با توجه به نام این وزارتخانه و تصویری که عامه از آن دارند، با استقبال مواجه شد. در این مورد، ادعا شد که دختر رضانعلی سنگدوینی، نماینده گرگان در مجلس براساس روابط، در وزارت نفت استخدام شده است اما این ادعا از سوی وزارت نفت تکذیب و مشخص شد که این فرد براساس آزمون غیر فراگیر سال ۹۹ این وزارتخانه در حال طی مراحل استخدامی بوده که این آزمون نیز در دولت قبل برگزار شده بود. از این رو، جواد اوجی، وزیر

نمی‌دانست که حمله به دولت نوپا، حمله به امید مردم نیز هست.

ضربه به عدالت

عدالت یکی از پروژه‌ها، یا به عبارت دقیق تر، یکی از کارویژه‌های دولت سیزدهم است، اما این پروژه در خلأ شکل نگرفت، بلکه از زمینه‌های اجتماعی و سیاسی پیش‌انتخاباتی برخاسته بود. آیت‌الله رئیسی در سخنرانی مرام تنفیذ به این مسئله اشاره کرد. وی با تأکید بر اینکه پیام مردم، پیام تغییر وضع موجود بود، تصریح کرد: «مردم عزیزمان با رأی خودشان از دولت برخاسته از رأی مردم خواستند که عدالت را تحقق ببخشند و با فساد مبارزه کنند و به روابط ناسالم اداری و رانت خواری‌ها و هرگونه ضد ارزش که هیچ‌گونه تناسبی با اساس انقلاب، نظام و ارزش‌ها در این کشور ندارد، پایان بدهد.»

همان گونه که رئیس‌جمهور در این اظهار نظر به آن اشاره کرد، مراد دولت سیزدهم از مفهوم عدالت، وسیع‌تر از دریافت‌ها و تعبیر رایج، از جمله توزیع منابع است. آیت‌الله رئیسی خود در سخنرانی مراسم تنفیذ، منظور دولت، عدالت محوری در دولت سیزدهم را این‌طور تشریح کرد: «عدالت محوری هم در توزیع منابع و هم در توزیع فرصت‌ها و هم در توانمند سازی، کشف و تقویت استعدادها و هم در شایسته‌سالاری و شکستن باندهای بسته قدرت و ثروت است.»

واقعیت نیز همین است که عدالت به معنای ارائه فرصت به بروز و ظهور توانایی‌ها، ایده‌ها و نسل‌های جدید مدیریتی نیز هست، دادن فرصت و زمینه فعالیت برای نیروهایی که به دلیل نگرش‌های سیاسی، توانایی‌های آنان نیز نادیده گرفته شد و ناکارآمدی بار شده بر جامعه، هزینه‌ای بود که کشور بابت این بی‌عدالتی پرداخت کرد. به عبارت دیگر، عدالت در معنای ریشه‌ای آن، بازکردن درها به روی نیروهای جوان یا کارآمدی است که یا به دلایل سیاسی، یا به دلیل نگرانی رقیب برای از دست دادن جایگاه خود، از آنان دریغ می‌شد. اما تجربه تاریخی به ما می‌گوید که اجرای عدالت، آن همچنین بنیادین، هیچ گاه بی‌هزینه نبوده است، بویژه وقتی عدالت حتی به معنای «شایسته‌سالاری و شکستن باندهای بسته قدرت و ثروت» هم باشد زیرا این در هنگام، با حلقه‌هایی از قدرت مواجه خواهیم بود که مزایای حداقلی خود از مناصب و سمت‌ها را به منافع حداکثری جامعه ترجیح می‌دهند.

از این رو طبیعی است که آنان برای تداوم این مزیت‌ها، از هر تلاشی برای متوقف کردن جریان عدالت محور یا دست‌کم تخریب و کند کردن سرعت آن خودداری نکنند. این واقعیت، امر پوشیده‌ای نبود و حتی می‌توان گفت از سوی دولت سیزدهم هم پیش‌بینی می‌شد. کما اینکه آیت‌الله رئیسی در جلسه بررسی صلاحیت وزرا در مجلس شورای اسلامی، با تأکید بر اینکه اجرای عدالت مشکلاتی دارد که می‌دانیم و به آنها واقفیم، گفت: «در سیره ائمه هدی (ع)

دولت سیزدهم در ابتدای شهریورماه فعالیت خود را آغاز کرد و در حالی که هنوز شاکله دولت به طور کامل شکل نگرفته بود، هجمه‌ها، با کلیدواژه انتصابات فامیلی دولت را هدف گرفت